

Suat'ın Mektubu, Ahmet Hamdi TANPINAR, (Haz. Handan İnci), Dergâh Yayınları, 2018, İstanbul, 149 sayfa.

Türk edebiyatında klasikler arasına girmiş olan romanlardan biri şüphesiz ki Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “*Huzur*” adlı romanıdır. Tefrika edildiği zamandan bu yana binlerce baskısı yapılan roman, gerek karakterlerinin canlılığıyla gerek Tanpınar'ın roman içerisine yerleştirmiş olduğu, metnin kurgusuna ustalıklı yedirdiği merak unsurlarıyla dikkat çekici ayrıntılar barındırmaktadır. Dönemin ruh hâlini aktaran bu eser, Türk edebiyatına Dünya edebiyatında var olan kahramanlar kadar derinlikli fakat psikolojik ve sosyolojik tahlilleri yapıldığında buram buram İstanbul kokacak kadar yerli roman karakterleri kazandırmıştır. İhsan, Nuran, Suat ve Mümtaz bölümlerinden oluşan romanın başkişilerinden biri olan Suat'ın *Huzur* romanı içerisinde olayları derinden etkileyen bir mektup yazdığı bilinmekte, romanda bu mektubun varlığından defalarca bahsedilmekte, fakat bu mektubun içeriği merak unsuru olarak kalmaktadır.

Bu önemli eserin çözümlenmesini sağlayacak olan “Suat'ın Mektubu”, Tanpınar tarafından ayrı bir kitap olarak tasarlanmış fakat *Huzur*'un basılıp okuyucuyla buluşmasından uzun yıllar sonra edebiyat camiasına kazandırılabilmiştir. Gerek Tanpınar'ın *Huzur*'unun tamamlanması gerek Tanpınar okuyucusunun Suat karakteri hakkında aklına takılan soruların cevabının bulunması *Suat'ın Mektubu*'nun yayınlanmasıyla gerçekleşmiştir. Dergâh Yayınları'nca basılan eser, Handan İnci tarafından yayına hazırlanmış, kitabın “Sunuş” kısmında *Suat'ın Mektubu*'nun Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi'nin ilk ürünü (Tanpınar, 2008) olduğunun altı çizilmiştir.

2018 yılının şubat ayında basılan eser, Dergâh Yayınevi tarafından kaleme alınmış olan “Sunuş” haricinde 149 sayfa ve dört başlıktan oluşmaktadır. 10-24 sayfa aralığında Handan İnci tarafından “Gönderilmeyen Mektup” başlığı ile

mektuba nasıl ulaşıldığı anlatılmış, *Huzur ve Suat'ın Mektubu* arasındaki rabitadan bahsedilmiş, *Huzur* romanı ve bu romanın eşsiz karakterleri okuyucuya hatırlatılmış, derin psikolojik tahliller yapılmış, Suat'ın üzerinden Tanpınar'ın romanda irdelediği intihar, acıma, “insanın hürriyeti, sorumluluk duygusu, Allah inancı, seçim özgürlüğü, kader” (Tanpınar, 2018: 14) gibi konuların hem yazarın dünyasında hem *Huzur* romanının kahramanlarının kurmaca dünyasındaki sorgulamalarından okuyucu haberdar edilmiş, bu eserin hangi safhalardan geçerek kitap hâline geldiği hakkında bilgi verilmiştir. Metnin daktilo edilmesine rağmen bazı sayfalarının eksikliği, Türkiyat Enstitüsü'nün evrak sayı damgasındaki karışıklıklar ve Tanpınar'ın çalışma şekli araştırmacı Handan İnci'nin çalışmasını zorlaştıran unsurlar olarak sıralanmaktadır (Tanpınar, 2018: 10). Birden fazla karalama nüshanın varlığı İnci'yi tutarlı bir seçim yapmaya zorlamıştır. İnci'nin tüm bu serüveni özetlemesi arşiv çalışması yapmak isteyen araştırmacıları karşılaşılabilecekleri güçlüklerden haberdar etmesi bakımından önemlidir.

27-56 sayfaları arasında metnin düzenlenmiş hâli açıklayıcı dipnotlarla ve parantez içi bilgilerle sunulmuştur. Hatta kimi dipnotlarda Handan İnci, Tanpınar'ın arşivinden ulaştığı ve yazarın yan hikâyeler olarak tasarladığı metinler hakkında da bilgiler sunmuştur. Tanpınar'ın kullanmayı çok sevdiği rüya motifi Suat'ın görmüş olduğu rüyalarla metni süslemiştir. Suat, mektup süresince oldukça samimi bir üslupla Mümtaz'ın evine gizlice girişini, intiharının sebeplerini anlatmıştır. *Huzur*'da Nuran'a âşık olduğu düşüncesi yaratılan Suat, bu mektubunda Nuran için “sevmesem bile düşüncesine alışık olduğum bir kadın” (Tanpınar, 2018: 32) ibaresini kullanmakta ve ona karşı hislerinin alışkanlıktan ibaret olduğunu belirtmektedir. Suat'ın Boğaz vapurunda tanışıp Mümtaz'ın evine getirdiği kız, mektubun en önemli kahramanıdır. Suat, bu kızın hayata bakışı karşısında alt üst olmuş, yitirmiş olduğu iyilik-kötülük dengesini sorgulamaya başlamıştır. Metin süresince yaşanan bu olaylarla birlikte Suat'ın hem kendi ruh hâlini çözümlemeye çalıştığı hem de İhsan, Nuran ve Mümtaz'ın hatta eşi Afife'nin hayatlarını ve karakterlerini kısacası insanı kendi penceresinden aktardığı görülmektedir. “Her şeyimiz insanla. Varlığımızı yalnız onun üzerinde deneyebiliyor, onunla kendimizi idrak ediyor, onda kendimizi tadıyor, onunla genişliyoruz. Bütün ihtiraslarımız, zaferlerimiz, açıklıklarımız, kinlerimiz...” (Tanpınar, 2018: 50) cümleleriyle insanın insanla olan münasebetini irdeleyen Suat'la karşılaşırlar. Ayrıca Suat, “inanç-inançsızlık”, “Allah'a inanmak”, “kader” kavramlarına değinir. Önce hayatı boyunca yaşadığı hayvani zevklerle süslü münasebetleri hatırlar, sonra onu adeta ilahi aşka sevk eden genç kızın hâlini düşünür ve sonunda Allah'a ne kadar muhtaç olduğunun farkına varır: “Evet o gün akşama kadar senin divanın bir köşesinde tam onun ayaklarını uzattığı yerde oturdum ve Allah'ı aradım. Ona ne kadar muhtaçtım!...” (Tanpınar, 2018: 55). Suat'ın mektubunun son satırları kader kavramının sorgulanmasıyla biter. Suat, kendi ruhuna açılan kapıda adeta “anahtar” (Tanpınar, 2018: 56) vazifesi gören genç kıza karşılaştığı olmasa karısıyla barışıp hayatına geri döneceğini fakat bu

karşılaşmanın ona intihar kararını aldırıldığını, Mümtaz'ın kendisini anlamasını istediğini Tanpınar'ın eşsiz cümleleriyle Mümtaz'a yazmaktadır. Suat, adeta Nuran'dan çaldığı anahtarı kendi rızasıyla eve gelen genç kızda bulmuştur. Bütün bu olayların anlatımının ardından Suat, bu iç döküşle rahatlamış ve Mümtaz'la vedalaşarak mektubunu noktalamıştır. 58-146 sayfaları arasında ise Tanpınar'ın yarattığı bu eser hem kendi el yazısıyla yapmış olduğu düzeltmelerle hem de tıpkıbasım şeklindeki düzenlenmiş hâliyle okura sunulmuştur.

Suat'ın Mektubu, Türk edebiyatına Tanpınar ve Huzur ile ilgili yeni bir bakış açısı kazandırması bakımından oldukça kıymetlidir. Ayrıca Handan İnci tarafından yapılmış olan bu titiz çalışma arşiv çalışmalarına örnek teşkil etmesi bakımından da incelenmeye değer bir eserdir.

Dr. Öğr. Üyesi Ferda Atlı,
İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, ferdaatli@hotmail.com,
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-2364-1356>.